

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

ХОРОШИЛОВ Олексій Сергійович

УДК 658.15.65
(індекс)

**РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Спеціальність 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

**Автореферат
магістерської роботи на здобуття
освітнього ступеня «магістр»**

Краматорськ – 2018

Магістерською роботою є рукопис
Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Балашова Олена Віталіївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
підприємництва.

Офіційний рецензент – кандидат економічних наук, доцент
Фоміченко Інна Петрівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Захист відбудеться 19 грудня 2018 року о 09:30 годині на засіданні державної
екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ,
бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській
державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

Відповідальний за НДРС
на кафедрі «Фінанси, банківська справа
та підприємництво»
канд. екон. наук, доцент

Н.М. Михайличенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах глобалізаційних процесів та міжнародної конкуренції одним із головних факторів економічного зростання країни є розвиток суб'єктів підприємництва різних форм правової організації. Вплив ефективного підприємництва на національну економіку неможливо переоцінити: малі та середні підприємства в значній мірі вирішують проблеми зайнятості населення; забезпечують формування конкурентного середовища; оперативно реагуючи на зміни кон'юнктури ринку, підвищують гнучкість економіки країни; стимулюють розвиток економіки шляхом забезпечення приросту валового внутрішнього продукту. Варто відмітити, що однією із основних перешкод розвитку будь-якого бізнесу є проблема його фінансування. Обмеженість фінансових ресурсів, складність, невивідність, а інколи і неможливість отримати позикові кошти, відсутність державної підтримки знижують стійкість підприємств в умовах конкуренції.

Вищенаведені фактори зумовлюють актуальність дослідження питання фінансового забезпечення розвитку діяльності суб'єктів підприємництва в Україні.

Теоретичні та прикладні аспекти дослідження фінансового забезпечення розвитку різних форм організації суб'єктів підприємництва знайшли своє відображення у працях українських науковців Ю. Бажала, О. Барановського, І. Бланка, Т. Васильціва, З. Варналія, Л. Воротіної, А. Кисельова, Т. Ковальчук, В. Кудряшова, О. Кузьміна, П. Рогожина, С. Соболя, В. Федоренка, В. Черняка та інших. Розвиток суб'єктів малого підприємництва досліджували такі зарубіжні вчені П. Бернс, Й. Ворст, П. Друкер, Р. Кантільйон, А. Маршалл, Ж.-Б. Сей, А. Сміт, Д. Рікардо, П. Хейне, Г. Хоскінг, Й. Шумпетер та ін.

Відаючи належне розробкам вітчизняних та зарубіжних вчених, зазначимо, що питання удосконалення фінансового забезпечення суб'єктів підприємства фінансовими ресурсами потребує подальшого дослідження, особливо в частині пошуку альтернативних шляхів залучення фінансових ресурсів. Вбачається доцільним дослідити практичні прояви виділеної проблеми в світлі останніх змін економічного становища України. Все це визначає необхідність комплексного дослідження фінансового забезпечення розвитку підприємництва в Україні.

Мета магістерської роботи полягає в розробці заходів підвищення ефективності фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва в Україні на підставі визначення форм суб'єктів підприємницької діяльності в Україні відповідно діючого законодавства держави та аналізу особливостей їх фінансового забезпечення капіталом та результатів діяльності

Відповідно до цієї мети в ході дослідження вирішувалися такі завдання:

- визначити суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності, функції та моделі підприємництва;
- розглянути форми та роль кредитування суб'єктів підприємництва в банківській діяльності;

- ознайомитися з особливостями кредитування суб'єктів підприємницької діяльності комерційними банками України;
- дати загальну оцінку сучасного стану підприємницької активності в Україні;
- проаналізувати стан фінансової діяльності суб'єкта підприємництва в сучасних економічних умовах;
- дати оцінку стану і динаміки кредитування діяльності суб'єктів підприємництва на прикладі Краматорської філії ПАТ КБ «Приватбанк»;
- запропонувати заходи щодо формування оптимальної структури капіталу суб'єкту підприємництва для підвищення ефективності його діяльності;
- розробити оптимальну структуру капіталу за критерієм мінімізації його вартості та рівня фінансових ризиків;
- намітити перспективні шляхи фінансового планування у розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.

Об'єктом дослідження виступає фінансова діяльність суб'єкту підприємництва – ВАТ «Молочник» та кредитна політика ПАТ КБ «ПриватБанк» з формування оптимальної структури капіталу для підвищення ефективності діяльності суб'єкта підприємництва надалі.

Предметом дослідження є сучасний фінансовий стан суб'єкта підприємництва та можливість залучення додаткових ресурсів шляхом залучення кредитів.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною базою дослідження стали роботи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, діалектичний метод пізнання, а також конкретно-економічні методи – економічного і статистичного аналізу, групування, аналітичного порівняння та інші. Інформаційною базою для здійснення аналізу фінансового стану суб'єкту підприємництва – ВАТ «Молочник» стала фінансова звітність за 2015-2017 роки його діяльності та консолідовані звіти про фінансовий стан ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2015-2017 роки.

Наукова складова магістерської роботи полягає у:

подальшому дослідженні:

понятійно-категорійного апарату суб'єкта підприємництва, а саме уточненню змісту поняття «суб'єкт підприємництва»;

загальної характеристики форм і методів кредитування суб'єктів підприємницької діяльності;

методів оптимізації структури капіталу;

подальшому розгляді:

підходів до аналізу діяльності суб'єкта підприємництва в сучасних економічних умовах;

підходів до оцінки стану і динаміки кредитування діяльності суб'єктів підприємництва комерційними банками;

подальшому розвитку і реалізації:

існуючих підходів до аналізу діяльності суб'єкта підприємництва в сучасних економічних умовах;

існуючих підходів до оцінки стану і динаміки кредитування діяльності суб'єктів підприємництва комерційними банками.

Перший розділ магістерської роботи присвячено дослідженню видів, функцій та особливостей фінансового забезпечення діяльності суб'єктів підприємництва в Україні відповідно діючого законодавства держави.

В його межах проведено дослідження поглядів відомих вітчизняних та зарубіжних економістів з приводу суті, форм та функцій суб'єктів підприємництва; механізму формування їх капіталу; визначено форми та роль кредитування суб'єктів підприємництва в банківській діяльності.

В другому розділі магістерської роботи проводиться загальна оцінка сучасного стану підприємницької активності в Україні; аналіз фінансової діяльності суб'єкта підприємництва в сучасних економічних умовах та оцінка стану і динаміки кредитування діяльності суб'єктів підприємництва на прикладі Краматорської філії ПАТ КБ «Приватбанк»

На основі узагальнених даних виконаного аналізу запропоновані заходи щодо формування оптимальної структури капіталу суб'єкту підприємництва для підвищення ефективності його діяльності, які викладено **в третьому розділі** магістерської роботи.

На цьому етапі приведені методи формування оптимальної структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості та рівня фінансових ризиків з урахуванням залучення кредитних ресурсів.

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, переліку використаних джерел (35 найменувань на 4 сторінках) і шести додатків (на 6 сторінках), містить 21 таблицю, 15 формул і 16 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 142 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Суб'єкти підприємницької діяльності України: види, функції та особливості фінансового забезпечення відповідно діючого законодавства держави**» представлені основи можливості організації підприємницької діяльності відповідно до законодавства України. Так суб'єктами підприємницької діяльності є:

- господарські організації (підприємства) - юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;
- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування.

Об'єктами підприємницької діяльності є матеріальні, нематеріальні, фінансові ресурси, продукція, послуги, а також наймана праця.

Підприємці при здійсненні бізнесу мають справу з різними об'єктами, серед них – товари широкого споживання, матеріали, сировина, напівфабрикати, обладнання, транспортні засоби, будинки, приміщення, споруди, цінні папери, послуги, майнові та немайнові права, кредити, валюта, ноу-хау тощо.

Підприємець самостійно визначає, які саме об'єкти йому потрібні для створення власної справи, забезпечення нормального функціонування підприємства

з урахуванням виду господарської діяльності, цілей та стратегій, фінансових можливостей, характеру комерційних відносин з іншими суб'єктами ринку.

Комерційний кредит – це товарна форма кредиту, що надається продавцями покупцям у вигляді відстрочування платежу за продані товари, надані послуги.

Об'єктом комерційного кредиту є товарний капітал, а його суб'єктами – агенти товарної угоди (контракту): продавець – як кредитор, а покупець – як позичальник., Комерційний кредит може мати місце не тільки у відносинах між продавцем та покупцем. Він широко застосовується у взаємовідносинах підприємств-суміжників, наприклад.

Призначення комерційного кредиту – прискорення реалізації товарів та послуг, а також одержання додаткового прибутку у вигляді позичкового процента, який включено в ціну проданих товарів. У цьому полягає привабливість комерційного кредиту для фірми-продавця. Фірма-покупець завдяки комерційному кредиту досягає тимчасової економії коштів, скорочує потребу в банківському кредиті.

Одним із проявів ролі кредиту виступає його вплив на безперервність процесів виробництва і реалізації продукції. Завдяки наданню позикових коштів для задоволення тимчасових потреб відбуваються «припливи» і «відливи» коштів позичальників. Це сприяє подоланню затримки відтворювального процесу, забезпечує безперервність і сприяє його прискоренню. Кредит відіграє важливу роль у задоволенні тимчасової потреби в коштах, яка може бути обумовлена сезонністю виробництва і реалізації певних видів продукції. Використання позикових коштів дозволяє створювати сезонні запаси і здійснювати сезонні витрати підприємств відповідних галузей народного господарства.

Значна роль кредиту і в розширенні виробництва. Позикові кошти сприяють збільшенню запасів і витрат, що необхідні для розширення виробництва і реалізації продукції; використовуються для збільшення основних фондів. Вчасне і достатнє фінансове забезпечення, власними чи позиченими коштами було і є найважливішим чинником економічного розвитку будь-якого господарюючого суб'єкта, окремо взятого регіону, як і національної економіки в цілому. Капіталотворча теорія кредиту ще у XVIII ст. відводила банкам роль фабрик капіталу, який ототожнювався з кредитом. Нині, банки України, головне завдання яких забезпечувати тимчасові потреби клієнтів у грошових коштах, фактично не кредитують, що негативно відображається на стані та перспективах розвитку економічних суб'єктів.

Загальновідомими проблемами кредиту для підприємництва, навколо яких давно точаться дискусії, є високі відсоткові ставки, відсутність ліквідної застави у позичальників, високі видатки по оформленню кредиту та банківська бюрократія, що зтягує термін його одержання, короткотерміновий характер кредитів, незручні схеми погашення основного боргу, відсутність інформації про кредитора та види і умови кредитування тощо.

Питання високих процентних ставок є найбільшочішим і вже тривалий час перебуває в центрі уваги всіх зацікавлених суб'єктів кредитування, НБУ, державних органів, преси.

У справі поліпшення кредитного забезпечення підприємництва можна виділити декілька напрямків. Перший повинен включати комплекс заходів з боку держави,

спрямованих на підтримку та розбудову самого підприємництва.

Другий напрямок мав би охоплювати заходи, спрямовані на поліпшення самого процесу кредитування: створення механізмів фінансово-кредитного забезпечення підприємств малого бізнесу, в т.ч. програми державного пільгового кредитування, розширенню їх функцій, покращення інформаційного забезпечення підприємництва з питань кредитування. Це сприяло б значному розширенню переліку послуг, підвищенню якості та зниженню їх ціни.

У третьому напрямку мають бути заходи щодо суттєвого поліпшення законодавчої та нормативної бази кредитування, заходи або цільова програма по поверненню кредитів банкам та іншим кредиторам, що забезпечило б зміцнення кредитної системи країни і здешевлення вартості кредитів.

У другому розділі **«Аналіз ефективності сучасного фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва в Україні»** розглянуті наступні питання.

Одним із найвагоміших чинників економічного зростання держави являється розвиток підприємницької діяльності, що супроводжується збільшення кількості підприємств, які функціонують у різних галузях економіки. Зростання кількості суб'єктів господарювання спричиняє збільшення синергії у різних сферах економіки, покращення рівня життя через посилення конкуренції та пошуку нових ніш на вже освоєних ринках, що спричиняє зниження безробіття та підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Крім цього, зростання кількості підприємств, які успішно здійснюють свою діяльність на внутрішньому ринку, стимулює збільшення обсягів експорту та вартості національної грошової одиниці. Тому виникає необхідність дослідження динаміки кількості підприємств в Україні, виявлення структурних та загальних тенденцій, а також формування прогнозних значень кількості суб'єктів господарювання, які функціонуватимуть у перспективі.

Динаміка кількості суб'єктів господарювання протягом аналізованого періоду з 2013 р. по 2017 р. є нестабільною. Кількість середніх підприємств зменшилась на 24,19% або на 5077, в той час, як кількість малих підприємств зменшилась на 9,13 %, або на 32643 в абсолютному вираженні. Варто зазначити, що кількість великих підприємств також зменшилась на 15,19 % або на 89 в абсолютній величині.

Таким чином, оперуючи експертними оцінками зростання ВВП України у 2019 р., а саме Всесвітній Банк прогнозує зростання ВВП України у наступному році на рівні 1 %, в той час Bloomberg передбачає, що ріст ВВП у 2019 р. становитиме 1,4-1,6%, прийнявши зростання ВВП на рівні середнього значення 1,2%, отримуємо, що кількість підприємств до кінця 2019 року може зменшитись на 40-60 %, у порівнянні із кінцем 2018 року. Діяльність кожного підприємницького суб'єкта в сучасних економічних умовах є предметом уваги великого кола учасників ринкових відносин, які зацікавлені в результатах його функціонування.

Основним інструментом дослідження внутрішнього потенціалу підприємства є фінансовий аналіз. Сенсом його проведення є виконання функцій логічного засобу оцінки та порівняння відомостей для створення нової інформації, більш цінної, ніж первинна.

При загальному, досить значному збільшенні обсягів господарювання (валюта балансу зросла на 142,9 % за досліджуваний період), структура майна також зазнала

суттєвих змін. Економічні ресурси фірми зросли в основному за рахунок збільшення розміру оборотного капіталу, який, у свою чергу, зріс в 1,6рази.

В структурі оборотного капіталу найбільшу питому вагу займають важко ліквідні активи, однак однозначно оцінювати цей факт як негативний не зовсім правильно, адже зростання обсягів господарської діяльності неминуче призводить до збільшення залишку товару (продукції) на складі. Частка основних засобів у загальній сумі активів займала за роками 44,5, 51,2 та 39,4 % відповідно. Значне зростання питомої ваги основних засобів на кінець 2-го року пояснюється введенням нових виробничих потужностей при незначному зростанні обсягів господарювання. На кінець 3-го року, незважаючи на введення в дію нових основних засобів, їх частка знизилась за рахунок нарощування обсягів господарювання. Коефіцієнт зносу основних засобів за роками зменшується, оскільки за останні два роки підприємство придбало нові основні засоби, про що свідчить коефіцієнт оновлення основних засобів.

Частка основних засобів у загальній сумі активів займала за роками 44,5, 51,2 та 39,4 % відповідно. Значне зростання питомої ваги основних засобів на кінець 2-го року пояснюється введенням нових виробничих потужностей при незначному зростанні обсягів господарювання. На кінець 3-го року, незважаючи на введення в дію нових основних засобів, їх частка знизилась за рахунок нарощування обсягів господарювання. Коефіцієнт зносу основних засобів за роками зменшується, оскільки за останні два роки підприємство придбало нові основні засоби, про що свідчить коефіцієнт оновлення основних засобів.

Хоча в динаміці розраховані показники ліквідності підприємства зменшуються, однак всі вони відповідають нормативним значенням. Підприємство в змозі оплачувати свої поточні зобов'язання. Розрахунок коефіцієнтів платоспроможності підприємства дозволяє зробити такі висновки: за всіма показниками відбувається деяке погіршення фінансової стійкості підприємства. Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Такий аналіз здійснюється шляхом розрахунку цілого ряду показників, які свідчать про швидкість обертання будь-яких ресурсів підприємства. Зростання коефіцієнту оборотності активів підприємства вказує на ефективне використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Значно зросла швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства, що свідчить про посилення платіжної дисципліни; окрім того, таке зростання призводить до зниження комерційного кредиту, який надається підприємством. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, навпаки, зменшується, розширюється комерційний кредит, що надається підприємству. Підприємство має можливість користуватися більш довгий термін позиковими коштами. Відповідно строк погашення дебіторської заборгованості зменшився з 3 місяців до 0,8 місяців, а строк погашення кредиторської заборгованості збільшився з 0,6 до 1,06 місяців. Отримання додаткових джерел фінансування господарської діяльності спричинило зменшення ліквідності підприємства, хоча всі показники ліквідності залишаються у межах нормативних значень. Показники ділової активності підприємства значно покращились: збільшилися коефіцієнти оборотності

активів підприємства, дебіторської заборгованості, матеріальних запасів, основних засобів, власного капіталу. Зростання цих коефіцієнтів свідчить про швидке повернення авансованих коштів у виробництво та реалізацію продукції Кінцевим етапом фінансового аналізу підприємства є аналіз рентабельності, який свідчить про низьку рентабельність продукції порівняно з галузевим показником рентабельності. Низький відсоток рентабельності продукції пояснюється дещо необдуманими діями керівництва підприємства щодо диверсифікації діяльності підприємства: впровадження нового виду діяльності- виробництва та реалізації макаронних виробів, яке вимагало значних капіталовкладень і виявилось абсолютно нерентабельним.

Узагальнена оцінка результатів фінансового аналізу підприємства є задовільною, оскільки підприємство є прибутковим та показники фінансового стану відповідають нормативним вимогам.

Одна з основних цілей банківської політики в розподілі засобів кредитного потенціалу – це забезпечення відповідності структури джерел засобів зі структурою активів банку.

Об'єми кредитних операцій стабільно зростали. Всього на кінець 2017р. Краматорською філією ПАТ КБ Приватбанк надано 132,3 млн. грн. кредитів (з них в національній валюті – 106,5 млн. грн., в іноземній – 25,8 млн. грн.), що на 50 млн. грн. більше попереднього року.

Перспективним напрямом діяльності банку є кредитування працівників підприємств, зарплатні проекти, які введені в Приватбанку, з використанням міжнародних платіжних карток.

Завдяки взаємовигідній співпраці Приватбанку і його клієнтів вдалося зберегти і примножити їх позитивні досягнення у фінансово-господарській діяльності, забезпечити своєчасні розрахунки, упровадити програми технічного переоснащення і модернізації виробничих потужностей і т. п.

Активний розвиток ПАТ КБ Приватбанку, його стабільність і надійність базується на високому рівні інформаційних технологій, впровадженні новітніх технологічних досягнень. Постійний розвиток інформаційної системи банку забезпечує надання клієнтам послуг високої якості, швидкість і безперебійність розрахунків, конфіденційність банківської інформації, ефективність управління діяльністю банку.

У третьому розділі **«Розробка заходів підвищення ефективності фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва»** пропозиції представлені на підставі аналізу структури капіталу, який є одним із найбільш важливих і складних завдань, які вирішуються у процесі фінансового управління підприємством. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використання власних і позичених коштів, при якому забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, які вирішуються у процесі фінансового управління підприємством.

Підвищення частки позикового капіталу може спонукати кредиторів підняти процентну ставку по кредитах, при цьому фінансові витрати ще більше зростуть. А

оскільки виплата відсотків по кредитах відноситься до умовно-постійних витрат, то підвищиться також рівень підприємницького ризику, пов'язаний з підприємством.

Однак залучення позикового капіталу в розумних межах дає можливість одержати ефект фінансового левериджу, що також повинні враховувати фінансові менеджери, регулюючи структуру капіталу підприємства.

Фінансовий леверидж (важіль) означає використання боргів для фінансування інвестицій. Показником фінансового левериджу є відношення довгострокового позикового капіталу до власного капіталу (плече фінансового важеля).

Ефект фінансового важеля виявляється у збільшенні рентабельності власного капіталу за рахунок використання позикового капіталу, незважаючи на його платність. Беручи в борг кошти, фірма може збільшити доход на кожну одиницю власного капіталу, поки віддача від позикових засобів більше, ніж відсотки, що доплачуються за використання цього капіталу

Таким чином, підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість (його коефіцієнт автономії рівний одиниці), але обмежує темпи свого розвитку (оскільки не може забезпечити формування необхідного додаткового активів в періоди сприятливої кон'юнктури ринку) і використовує фінансові можливості приросту прибули на вкладений капітал. Суб'єкт підприємництва, на основі фінансової звітності якого був наведений аналіз його фінансового стану за останні три роки, використовує в своїй діяльності майже тільки власний капітал, тоді як аналіз показників його діяльності свідчить, що у підприємства є всі можливості розширяти обсяги своєї діяльності, не обмежуючись тільки межами власного капіталу.

Запропонуємо керівництву даного суб'єкту підприємництва взяти кредит для розширення можливостей його діяльності і розрахуємо доцільність цієї пропозиції.

Суб'єкт підприємництва, на основі фінансової звітності якого був наведений аналіз його фінансового стану за останні три роки, використовує в своїй діяльності майже тільки власний капітал, тоді як аналіз показників його діяльності свідчить, що у підприємства є всі можливості розширяти обсяги своєї діяльності, не обмежуючись тільки межами власного капіталу.

Запропонуємо керівництву даного суб'єкту підприємництва взяти кредит для розширення можливостей його діяльності і розрахуємо доцільність цієї пропозиції.

Отже, як бачимо, в результаті залучення позикового капіталу за рахунок кредиту ми отримуємо покращення показника рентабельності власного капіталу на 4,8%. Що говорить про позитивні перспективи діяльності ВАТ «Молочник», на підставі фінансової звітності якого, був проведений аналіз його фінансового стану як суб'єкта підприємництва.

Застосування механізму фінансового важеля дає змогу визначити оптимальну структуру капіталу, яка забезпечує максимальний рівень фінансової рентабельності.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що ефект фінансового важеля дозволяє визначити і можливості залучення позикових коштів для підвищення рентабельності власних коштів і пов'язаний з цим фінансовий ризик (для підприємця і банкіра).

Значення фінансового забезпечення на підприємствах полягає в тому, що він містить орієнтири, відповідно до яких підприємство буде діяти; дає можливість

визначити життєздатність проекту в умовах конкуренції та служить важливим інструментом отримання фінансової підтримки від інвесторів. Планування фінансових показників дозволяє знаходити внутрішні резерви підприємства та дотримуватися режиму економії.

Таким чином, фінансове забезпечення являє собою процес розробки системи заходів щодо забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності фінансової діяльності в майбутньому періоді, а тому актуальність дослідження полягає в необхідності формування комплексного фінансового планування на підприємстві та дослідженні проблем і перспектив його удосконалення в умовах розвитку національної фінансової системи, а також можливостей впливу світової економіки.

Вирішення питання фінансового забезпечення розвитку підприємств пов'язано з тим, що підтримка конкурентних переваг підприємства та продукції, що пропонується ринку, а також зростання обсягів діяльності потребують додаткових фінансових витрат.

Фінанси суб'єктів малого бізнесу мають важливе значення для формування фінансів держави. Виникають різноманітні прямі та зворотні зв'язки між макрорівнем та чисельними мікрорівнями фінансів господарських одиниць. Суб'єкти малого підприємництва сплачують державі та місцевим органам влади податки, у свою чергу, держава надає їм прямі та непрямі субсидії, здійснює непрямі заходи, що сприяють розвитку підприємництва.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – розробка заходів підвищення ефективності фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва, що виявляється у розробці відповідних висновків.

Відповідно до законодавства України, суб'єктами підприємницької діяльності є:

- господарські організації (підприємства) - юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;
- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Здійснення підприємницької діяльності забороняється органам державної влади та органам місцевого самоврядування.

Об'єктами підприємницької діяльності є матеріальні, нематеріальні, фінансові ресурси, продукція, послуги, а також наймана праця.

Підприємці при здійсненні бізнесу мають справу з різними об'єктами, серед них – товари широкого споживання, матеріали, сировина, напівфабрикати, обладнання, транспортні засоби, будинки, приміщення, споруди, цінні папери, послуги, майнові та немайнові права, кредити, валюта, ноу-хау тощо.

Підприємець самостійно визначає, які саме об'єкти йому потрібні для створення власної справи, забезпечення нормального функціонування підприємства

з урахуванням виду господарської діяльності, цілей та стратегій, фінансових можливостей, характеру комерційних відносин з іншими суб'єктами ринку.

Комерційний кредит – це товарна форма кредиту, що надається продавцями покупцям у вигляді відстрочування платежу за продані товари, надані послуги.

Об'єктом комерційного кредиту є товарний капітал, а його суб'єктами – агенти товарної угоди (контракту): продавець – як кредитор, а покупець – як позичальник., Комерційний кредит може мати місце не тільки у відносинах між продавцем та покупцем. Він широко застосовується у взаємовідносинах підприємств-суміжників, наприклад.

Призначення комерційного кредиту – прискорення реалізації товарів та послуг, а також одержання додаткового прибутку у вигляді позичкового процента, який включено в ціну проданих товарів. У цьому полягає привабливість комерційного кредиту для фірми-продавця. Фірма-покупець завдяки комерційному кредиту досягає тимчасової економії коштів, скорочує потребу в банківському кредиті.

Одним із проявів ролі кредиту виступає його вплив на безперервність процесів виробництва і реалізації продукції. Завдяки наданню позикових коштів для задоволення тимчасових потреб відбуваються «припливи» і «відливи» коштів позичальників. Це сприяє подоланню затримки відтворювального процесу, забезпечує безперервність і сприяє його прискоренню. Кредит відіграє важливу роль у задоволенні тимчасової потреби в коштах, яка може бути обумовлена сезонністю виробництва і реалізації певних видів продукції. Використання позикових коштів дозволяє створювати сезонні запаси і здійснювати сезонні витрати підприємств відповідних галузей народного господарства.

Значна роль кредиту і в розширенні виробництва. Позикові кошти сприяють збільшенню запасів і витрат, що необхідні для розширення виробництва і реалізації продукції; використовуються для збільшення основних фондів.

Вчасне і достатнє фінансове забезпечення, власними чи позиченими коштами було і є найважливішим чинником економічного розвитку будь-якого господарюючого суб'єкта, окремо взятого регіону, як і національної економіки в цілому. Капітал творча теорія кредиту ще у XVIII ст. відводила банкам роль фабрики капіталу, який ототожнювався з кредитом. Нині, банки України, головне завдання яких забезпечувати тимчасові потреби клієнтів у грошових коштах, фактично не кредитують, що негативно відображається на стані та перспективах розвитку економічних суб'єктів.

Загальновідомими проблемами кредиту для підприємництва, навколо яких давно точаться дискусії, є високі відсоткові ставки, відсутність ліквідної застави у позичальників, високі видатки по оформленню кредиту та банківська бюрократія, що зтягує термін його одержання, короткотерміновий характер кредитів, незручні схеми погашення основного боргу, відсутність інформації про кредитора та види і умови кредитування тощо.

Питання високих процентних ставок є найбільшочішим і вже тривалий час перебуває в центрі уваги всіх зацікавлених суб'єктів кредитування, НБУ, державних органів, преси.

У справі поліпшення кредитного забезпечення підприємництва можна виділити

декілька напрямків. Перший повинен включати комплекс заходів з боку держави, спрямованих на підтримку та розбудову самого підприємництва.

Другий напрямок мав би охоплювати заходи, спрямовані на поліпшення самого процесу кредитування: створення механізмів фінансово-кредитного забезпечення підприємств малого бізнесу, в т. ч. програми державного пільгового кредитування, розширенню їх функцій, покращення інформаційного забезпечення підприємництва з питань кредитування. Це сприяло б значному розширенню переліку послуг, підвищенню якості та зниженню їх ціни.

У третьому напрямку мають бути заходи щодо суттєвого поліпшення законодавчої та нормативної бази кредитування, заходи або цільова програма по поверненню кредитів банкам та іншим кредиторам, що забезпечило б зміцнення кредитної системи країни і здешевлення вартості кредитів.

Одним із найвагоміших чинників економічного зростання держави являється розвиток підприємницької діяльності, що супроводжується збільшення кількості підприємств, які функціонують у різних галузях економіки. Зростання кількості суб'єктів господарювання спричиняє збільшення синергії у різних сферах економіки, покращення рівня життя через посилення конкуренції та пошуку нових ніш на вже освоєних ринках, що спричиняє зниження безробіття та підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Крім цього, зростання кількості підприємств, які успішно здійснюють свою діяльність на внутрішньому ринку, стимулює збільшення обсягів експорту та вартості національної грошової одиниці. Тому виникає необхідність дослідження динаміки кількості підприємств в Україні, виявлення структурних та загальних тенденцій, а також формування прогнозних значень кількості суб'єктів господарювання, які функціонуватимуть у перспективі.

Динаміка кількості суб'єктів господарювання протягом аналізованого періоду з 2013 р. по 2017 р. є нестабільною. Кількість середніх підприємств зменшилась на 24,19% або на 5077, в той час, як кількість малих підприємств зменшилась на 9,13 %, або на 32643 в абсолютному вираженні. Варто зазначити, що кількість великих підприємств також зменшилась на 15,19 % або на 89 в абсолютній величині.

Основним інструментом дослідження внутрішнього потенціалу підприємства є фінансовий аналіз. Сенсом його проведення є виконання функцій логічного засобу оцінки та порівняння відомостей для створення нової інформації, більш цінної, ніж первинна.

При загальному, досить значному збільшенні обсягів господарювання (валюта балансу зросла на 142,9 % за досліджуваний період), структура майна також зазнала суттєвих змін. Економічні ресурси фірми зросли в основному за рахунок збільшення розміру оборотного капіталу, який, у свою чергу, зріс в 1,6рази.

В структурі оборотного капіталу найбільшу питому вагу займають важколіквідні активи, однак однозначно оцінювати цей факт як негативний не зовсім правильно, адже зростання обсягів господарської діяльності неминуче призводить до збільшення залишку товару (продукції) на складі. Частка основних засобів у загальній сумі активів займала за роками 44,5, 51,2 та 39,4 % відповідно. Значне зростання питомої ваги основних засобів на кінець 2-го року пояснюється введенням нових виробничих потужностей при незначному зростанні обсягів

господарювання. На кінець 3-го року, незважаючи на введення в дію нових основних засобів, їх частка знизилась за рахунок нарощування обсягів господарювання. Коефіцієнт зносу основних засобів за роками зменшується, оскільки за останні два роки підприємство придбало нові основні засоби, про що свідчить коефіцієнт оновлення основних засобів.

Частка основних засобів у загальній сумі активів займала за роками 44,5, 51,2 та 39,4 % відповідно. Значне зростання питомої ваги основних засобів на кінець 2-го року пояснюється введенням нових виробничих потужностей при незначному зростанні обсягів господарювання. На кінець 3-го року, незважаючи на введення в дію нових основних засобів, їх частка знизилась за рахунок нарощування обсягів господарювання. Коефіцієнт зносу основних засобів за роками зменшується, оскільки за останні два роки підприємство придбало нові основні засоби, про що свідчить коефіцієнт оновлення основних засобів.

Хоча в динаміці розраховані показники ліквідності підприємства зменшуються, однак всі вони відповідають нормативним значенням. Підприємство в змозі оплачувати свої поточні зобов'язання. Розрахунок коефіцієнтів платоспроможності підприємства дозволяє зробити такі висновки: за всіма показниками відбувається деяке погіршення фінансової стійкості підприємства. Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Такий аналіз здійснюється шляхом розрахунку цілого ряду показників, які свідчать про швидкість обертання будь-яких ресурсів підприємства. Зростання коефіцієнту оборотності активів підприємства вказує на ефективне використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Значно зросла швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства, що свідчить про посилення платіжної дисципліни; окрім того, таке зростання призводить до зниження комерційного кредиту, який надається підприємством. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, навпаки, зменшується, розширюється комерційний кредит, що надається підприємству. Підприємство має можливість користуватися більш довгий термін позиковими коштами. Відповідно строк погашення дебіторської заборгованості зменшився з 3 місяців до 0,8 місяців, а строк погашення кредиторської заборгованості збільшився з 0,6 до 1,06 місяців. Отримання додаткових джерел фінансування господарської діяльності спричинило зменшення ліквідності підприємства, хоча всі показники ліквідності залишаються у межах нормативних значень. Показники ділової активності підприємства значно покращились: збільшилися коефіцієнти оборотності активів підприємства, дебіторської заборгованості, матеріальних запасів, основних засобів, власного капіталу. Зростання цих коефіцієнтів свідчить про швидке повернення авансованих коштів у виробництво та реалізацію продукції. Кінцевим етапом фінансового аналізу підприємства є аналіз рентабельності, який свідчить про низьку рентабельність продукції порівняно з галузевим показником рентабельності. Низький відсоток рентабельності продукції пояснюється дещо необдуманими діями керівництва підприємства щодо диверсифікації діяльності підприємства: впровадження нового виду діяльності- виробництва та реалізації макаронних

виробів, яке вимагало значних капіталовкладень і виявилось абсолютно нерентабельним.

Узагальнена оцінка результатів фінансового аналізу підприємства є задовільною, оскільки підприємство є прибутковим та показники фінансового стану відповідають нормативним вимогам.

Одна з основних цілей банківської політики в розподілі засобів кредитного потенціалу – це забезпечення відповідності структури джерел засобів зі структурою активів банку.

Об'єми кредитних операцій стабільно зростали. Всього на кінець 2017р. Краматорською філією ПАТ КБ Приватбанк надано 132,3 млн. грн. кредитів (з них в національній валюті – 106,5 млн. грн., в іноземній – 25,8 млн. грн.), що на 50 млн. грн. більше попереднього року.

Перспективним напрямом діяльності банку є кредитування працівників підприємств, зарплатні проекти, які введені в Приватбанку, з використанням міжнародних платіжних карток.

Завдяки взаємовигідній співпраці Приватбанку і його клієнтів вдалося зберегти і примножити їх позитивні досягнення у фінансово-господарській діяльності, забезпечити своєчасні розрахунки, упровадити програми технічного переоснащення і модернізації виробничих потужностей і т.п.

Активний розвиток ПАТ КБ Приватбанку, його стабільність і надійність базується на високому рівні інформаційних технологій, впровадженні новітніх технологічних досягнень. Постійний розвиток інформаційної системи банку забезпечує надання клієнтам послуг високої якості, швидкість і безперебійність розрахунків, конфіденційність банківської інформації, ефективність управління діяльністю банку.

Аналіз структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, які вирішуються у процесі фінансового управління підприємством. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використання власних і позичених коштів, при якому забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, які вирішуються у процесі фінансового управління підприємством.

Підвищення частки позикового капіталу може спонукати кредиторів підняти процентну ставку по кредитах, при цьому фінансові витрати ще більше зростуть. А оскільки виплата відсотків по кредитах відноситься до умовно-постійних витрат, то підвищиться також рівень підприємницького ризику, пов'язаний з підприємством.

Однак залучення позикового капіталу в розумних межах дає можливість одержати ефект фінансового левериджу, що також повинні враховувати фінансові менеджери, регулюючи структуру капіталу підприємства.

Фінансовий леверидж (важіль) означає використання боргів для фінансування інвестицій. Показником фінансового левериджу є відношення довгострокового позикового капіталу до власного капіталу (плече фінансового важеля).

Ефект фінансового важеля виявляється у збільшенні рентабельності власного капіталу за рахунок використання позикового капіталу, незважаючи на його

платність. Беручи в борг кошти, фірма може збільшити доход на кожну одиницю власного капіталу, поки віддача від позикових засобів більше, ніж відсотки, що доплачуються за використання цього капіталу

Таким чином, підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість (його коефіцієнт автономії рівний одиниці), але обмежує темпи свого розвитку (оскільки не може забезпечити формування необхідного додаткового об'єму активів в періоди сприятливої кон'юнктури ринку) і використовує фінансові можливості приросту прибули на вкладений капітал.

Суб'єкт підприємництва, на основі фінансової звітності якого був наведений аналіз його фінансового стану за останні три роки, використовує в своїй діяльності майже тільки власний капітал, тоді як аналіз показників його діяльності свідчить, що у підприємства є всі можливості розширити обсяги своєї діяльності, не обмежуючись тільки межами власного капіталу.

Запропонуємо керівництву даного суб'єкту підприємництва взяти кредит для розширення можливостей його діяльності і розрахуємо доцільність цієї пропозиції.

Суб'єкт підприємництва, на основі фінансової звітності якого був наведений аналіз його фінансового стану за останні три роки, використовує в своїй діяльності майже тільки власний капітал, тоді як аналіз показників його діяльності свідчить, що у підприємства є всі можливості розширити обсяги своєї діяльності, не обмежуючись тільки межами власного капіталу.

Запропонуємо керівництву даного суб'єкту підприємництва взяти кредит для розширення можливостей його діяльності і розрахуємо доцільність цієї пропозиції.

Отже, як бачимо, в результаті залучення позикового капіталу за рахунок кредиту ми отримуємо покращення показника рентабельності власного капіталу на 4,8%. Що говорить про позитивні перспективи діяльності ВАТ «Молочник», на підставі фінансової звітності якого, був проведений аналіз його фінансового стану як суб'єкта підприємництва.

Застосування механізму фінансового важеля дає змогу визначити оптимальну структуру капіталу, яка забезпечує максимальний рівень фінансової рентабельності.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що ефект фінансового важеля дозволяє визначити і можливості залучення позикових коштів для підвищення рентабельності власних коштів і пов'язаний з цим фінансовий ризик (для підприємця і банкіра).

Значення фінансового забезпечення на підприємствах полягає в тому, що він містить орієнтири, відповідно до яких підприємство буде діяти; дає можливість визначити життєздатність проекту в умовах конкуренції та служить важливим інструментом отримання фінансової підтримки від інвесторів. Планування фінансових показників дозволяє знаходити внутрішні резерви підприємства та дотримуватися режиму економії.

Таким чином, фінансове забезпечення являє собою процес розробки системи заходів щодо забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності фінансової діяльності в майбутньому періоді, а тому актуальність дослідження полягає в необхідності формування комплексного фінансового планування на підприємстві та дослідженні проблем і перспектив його

удосконалення в умовах розвитку національної фінансової системи, а також можливостей впливу світової економіки.

Вирішення питання фінансового забезпечення розвитку підприємств пов'язано з тим, що підтримка конкурентних переваг підприємства та продукції, що пропонується ринку, а також зростання обсягів діяльності потребують додаткових фінансових витрат.

Фінанси суб'єктів малого бізнесу мають важливе значення для формування фінансів держави. Виникають різноманітні прямі та зворотні зв'язки між макrorівнем та чисельними мікрорівнями фінансів господарських одиниць. Суб'єкти малого підприємництва сплачують державі та місцевим органам влади податки, у свою чергу, держава надає їм прямі та непрямі субсидії, здійснює непрямі заходи, що сприяють розвитку підприємництва.

Використання у практичній діяльності представлених висновків і рекомендацій щодо удосконалення активних та пасивних операцій банку та їх використання сприятиме підвищенню їх ефективності.

АНОТАЦІЯ

Хорошилов О.С. «Розробка заходів підвищення ефективності фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва». – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2018.

Роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання – удосконаленню політики фінансового забезпечення діяльності суб'єктів підприємництва. Проведено аналіз фінансової діяльності суб'єкта підприємництва в сучасних економічних умовах в умовах використання тільки власного капіталу, але можливо з залученням позикових коштів. Розроблено заходи підвищення ефективності фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва шляхом оптимізації структури капіталу.

***Ключові слова:** суб'єкт підприємницької діяльності, фінансове забезпечення, аналіз фінансового стану, ефект фінансового важеля, оптимальна структура капіталу*

АННОТАЦИЯ

Хорошилов А.С. «Разработка мер повышения эффективности финансового обеспечения субъектов предпринимательства». - На правах рукописи.

Магистерская работа для получения образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 076 - Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность. - Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2018.

Работа посвящена решению актуальной научной задачи - совершенствованию политики финансового обеспечения деятельности субъектов предпринимательства. Проведен анализ финансовой деятельности субъекта предпринимательства в современных экономических условиях в условиях использования только собственного капитала, но возможно с привлечением заемных средств. Разработаны меры повышения эффективности финансового обеспечения субъектов предпринимательства путем оптимизации структуры капитала.

Ключевые слова: субъект предпринимательской деятельности, финансовое обеспечение, анализ финансового состояния, эффект финансового рычага, оптимальная структура капитала

SUMMARY

Khoroshilov O.S. «Development of measures to increase the efficiency of financial support of entrepreneurs» - On the rights of the manuscript.

Master's work on obtaining an educational qualification level "Master" in the specialty 076 - Entrepreneurship, trade and stocktaking activity. - Donbas State Machine-Building Academy of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2018.

The work is devoted to the solution of the actual scientific problem - to improve the policy of financial support of the business entities. The analysis of financial activity of the subject of entrepreneurship in modern economic conditions is conducted in the conditions of using only equity capital, but possibly with the attraction of borrowed funds. Measures to increase the efficiency of financial provision of business entities by optimizing the structure of capital are developed.

Key words: subject of entrepreneurial activity, financial support, analysis of financial condition, effect of financial leverage, optimal capital structure